

نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن آگاهی و صمیمیت زناشویی سالمندان

دکتر سید ولی اله موسوی

دانشگاه گیلان، رشت

✉ رضا قاسمی جوینه

دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز

مریم السادات حسینی صدیق

دانشگاه خوارزمی، تهران

صمیمیت زناشویی یکی از مؤلفه‌های مهم کیفیت زندگی زناشویی در دوره‌های مختلف سنی است. نارسایی شناختی و ذهن آگاهی به عنوان عوامل روان‌شناختی می‌توانند در تبیین صمیمیت زناشویی افراد نقش داشته باشند. بنابراین این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن آگاهی و صمیمیت زناشویی سالمندان انجام شده است. طرح حاضر توصیفی از نوع همبستگی با روش تحلیل مسیر مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی بود. جامعه آماری پژوهش شامل سالمندان شهر رشت بود. در پژوهش حاضر ۱۱۰ سالمند به شیوه نمونه‌گیری داوطلبانه انتخاب شدند و به مقیاس صمیمیت زناشویی تامپسون و والکر، پرسشنامه نارسایی شناختی برودبنت و همکاران و فرم کوتاه پرسشنامه ذهن آگاهی والاچ و همکاران پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۳ و SmartPLS نسخه ۲ تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد ذهن آگاهی به صورت منفی نارسایی شناختی و به صورت مثبت صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند ($P > 0/01$). همچنین ذهن آگاهی به صورت غیرمستقیم و با نقش میانجی نارسایی شناختی می‌تواند صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی نماید ($P > 0/01$). یافته‌های پژوهش حاضر نشانگر اهمیت ذهن آگاهی و نارسایی شناختی در تبیین صمیمیت زناشویی سالمندان است. بنابراین با برگزاری دوره‌هایی مبتنی بر یادگیری مهارت‌های ذهن آگاهی می‌توان قدم‌های سازنده در راستای توانمندی شناختی و ارتقاء کیفیت زندگی زناشویی سالمندان برداشت.

دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹

پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۰۹

کلیدواژه‌ها: سالمند، صمیمیت زناشویی، نارسایی شناختی، ذهن آگاهی

نحوه ارجاع‌دهی به مقاله:

قاسمی جوینه، ر.، و موسوی، س.، و حسینی صدیق، م. ا. (۱۳۹۸). نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن آگاهی و صمیمیت زناشویی سالمندان. *مجله روان‌شناسی پیری*، ۵(۳)، ۲۶۱-۲۵۱.

رضا قاسمی جوینه، دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران؛ سید ولی اله موسوی، دانشیار روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران؛ مریم السادات حسینی صدیق، کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

✉ مکاتبات مربوط به این مقاله باید خطاب به رضا قاسمی جوینه، دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران باشد.

پست الکترونیکی: rghasemi.jobaneh@yahoo.com

The Mediating Role of Cognitive Failure in Relationship of Mindfulness and Marital Intimacy Among Elderly

Reza Ghasemi Jobaneh
Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz

Seyyed Valiollah Mousavi, PhD
University of Guilan, Rasht

Maryam Sadat Hoseini Seddigh
Kharazmi University, Tehran

Receive: 30/11/2019
Acceptance: 30/12/2019

Keywords: Elderly,
marital intimacy,
cognitive failure,
mindfulness

How to cite this article:
Ghasemi Jobaneh, R.,
Mousavi, S. V., &
Hoseini Seddigh, M. S.
(2019). The Mediating
role of cognitive failure
in relationship of
mindfulness and marital
intimacy among elderly.
*Journal of Aging
Psychology*, 5(3), 251-
261.

Marital intimacy is one of the important components of quality of marital life in different periods of age. Cognitive failure and mindfulness as psychological factors may explain marital intimacy among people. Therefore, this study aimed to investigate the mediating role of cognitive failure in the relationship between mindfulness and marital intimacy among elderly. It was a descriptive correlation study with path analysis method based on partial least squares approach. The statistical population of the study included the elderly in Rasht, Iran. In this research 110 elderly were selected through voluntary sampling method in 2017 and responded to Thompson & Walker marital intimacy scale, Walach et al. cognitive failures questionnaire and Broadbent et al. short form of mindfulness inventory. The gathered data were analyzed by Spss-23 and SmartPLS-2 software. Findings showed that mindfulness negatively predicted cognitive failure and positively predicted marital intimacy ($P > 0.01$). Also, mindfulness could indirectly predict marital intimacy with the mediating role of cognitive failure ($P > 0.01$). The findings of this study highlighted the importance of mindfulness and cognitive failure in explaining marital intimacy in elderly. Thus, holding courses to develop mindfulness skills could help to improve cognitive empowerment and quality of married life among elderly.

Reza Ghasemi Jobaneh, PhD student in Counseling, Faculty of Education & Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran; Seyyed Valiollah Mousavi, Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran; Maryam Sadat Hoseini Seddigh, M.A. in Family Counseling, Faculty of Psychology and Education Science, Kharazmi University, Tehran, Iran.

✉ Correspondence concerning this article should be addressed to Reza Ghasemi Jobaneh, PhD student in Counseling, Faculty of Education & Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Email: rghasemi.jobaneh@yahoo.com

همواره در حال تغییر است؛ در نتیجه افراد ذهن‌آگاه از آنچه در زمان حال در جریان است آگاهی بیشتری دارند و به شیوه سازنده‌تری با رویدادهای متغیر درونی و بیرونی مقابله می‌کنند (گریسون، ۲۰۰۹). یافته‌های پژوهشگران نشانگر آن است که ذهن‌آگاهی با افزایش سلامت روان‌شناختی، ارتقاء عملکرد شناختی و بهبود کیفیت زندگی زناشویی سالمندان مرتبط است (لنز و همکاران، ۲۰۱۴؛ فوک، انگرسول-دایتون، کاواناق، رایبسون و کالس، ۲۰۱۴).

ضعف در عملکرد شناختی با کاهش کیفیت زندگی روزمره مرتبط است (برودبنت، کوپر، فیتزگرالد و پارکر، ۱۹۸۲؛ فنگ و همکاران، ۲۰۱۴). با توجه به اینکه سالمندی ممکن است با تغییرات قابل ملاحظه در حافظه، ادراک، یادآوری، حل مسئله و سایر توانایی‌های شناختی همراه باشد، در چنین شرایطی سالمندان مستعد ابتلا به مشکلاتی همچون نارسایی شناختی^۳ می‌شوند (ابولقاسمی و کیامرثی، ۱۳۸۸). نارسایی شناختی شامل مواردی می‌شود که افراد در حالت عادی قادر به انجام دادن آن هستند، اما برخی شرایط همچون کهولت سن، بیماری‌های جسمانی یا مشکلات روان‌شناختی می‌تواند باعث اختلالاتی در انجام امور عادی در زندگی روزمره شود؛ به‌طور مثال فرد در یادآوری اسامی یا آدرس دچار مشکلاتی می‌شود، اشتباهات سهوی مرتکب می‌شود و از حافظه ضعیف‌تر رنج می‌برد (برودبنت و همکاران، ۱۹۸۲). در صورتی که سالمندان دارای ارتباطات بین فردی مطلوب با دیگران نباشند و از حضور مفید و سازنده در جامعه کناره‌گیری کنند، نارسایی‌های شناختی شدیدتر نیز می‌شود (فنگ و همکاران، ۲۰۱۴). بنابراین نارسایی شناختی باعث آسیب‌پذیری فرد در زندگی فردی و زناشویی می‌شود، به‌طوری‌که با دشواری در انجام تکالیف زندگی روزمره و احساس درماندگی همراه است و می‌تواند منجر به آشفتگی‌های هیجانی همچون افسردگی و اضطراب شود (پاین و اسپنچ، ۲۰۱۴؛ مجیا-آرانگو، میگوئل-جیمز، ویلا، رویز-آرگویی و گوتیرز-روبلدو، ۲۰۰۷)، در نتیجه زندگی زناشویی نیز به‌صورت منفی تحت تأثیر قرار می‌گیرد (لاکانا، اسپلمن، واکفیلد و الیور، ۲۰۱۱؛ گاراند و همکاران، ۲۰۰۷؛ عباسی، درگاهی و قاسمی جوبنه، ۱۳۹۷). در همین راستا مطالعات بیانگر آن هستند که بین نارسایی شناختی با تعارض زناشویی (گاراند و همکاران، ۲۰۰۷؛ عباسی و همکاران، ۱۳۹۷)، تعارض کار-خانواده و

صمیمیت زناشویی^۱ یکی از مؤلفه‌های مهم کیفیت زندگی زناشویی محسوب می‌شود که با نزدیکی در رابطه، احترام، مهر و محبت و تمایلات جنسی همراه است (گریف و مالهرب، ۲۰۰۱). صمیمیت یکی از نیازهای طبیعی افراد محسوب می‌شود که می‌توان در یک رابطه امن و نزدیک زناشویی به آن پاسخ مناسب داد. پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند بین صمیمیت زناشویی با افزایش سازگاری زناشویی، رضایت از ازدواج و بهزیستی روان‌شناختی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد (هالند، لی، مارشاک و مارتین، ۲۰۱۶؛ زراج، انات، سولومن و هروتی، ۲۰۱۰). از سوی دیگر ارتباط صمیمانه محدود به دوره خاصی از زندگی زناشویی نمی‌شود، بلکه زوجها در سنین سالمندی نیز اگر از صمیمیت برخوردار باشند، بهزیستی روان‌شناختی بیشتری را گزارش می‌کنند (کالرا، سوبرامانیام و پینتو، ۲۰۱۱).

پیشینه پژوهش نشانگر آن است که ذهن‌آگاهی^۲ یکی از عوامل مرتبط با توانمندی شناختی (چیسا، کالاتی و سرتی، ۲۰۱۱)، سلامت روان‌شناختی (کنگ، اسموسکی و رایبزن، ۲۰۱۱) و بهبود کیفیت زندگی زناشویی (جونز، ولتون، الیور و توبرن، ۲۰۱۱) معرفی شده است که موجب می‌شود فرد در زندگی روزمره از انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بالاتری برخوردار باشد و به تبع آن در حوزه‌های مختلف زندگی درون فردی و بین فردی عملکرد بهتری از خود بروز دهد (گریسون، ۲۰۰۹). در واقع افراد ذهن‌آگاه علاوه بر کسب نمرات بالاتر در شاخص‌های بهزیستی و سلامت عمومی، در زندگی زناشویی نیز رضایت و سازگاری بالاتری را گزارش می‌کنند (کنگ و همکاران، ۲۰۱۱؛ جونز و همکاران، ۲۰۱۱). یافته‌های پژوهشگران نشان می‌دهد که آموزش ذهن‌آگاهی موجب کاهش فرسودگی زناشویی و مؤلفه‌های آن یعنی خستگی جسمانی، خستگی روانی و خستگی هیجانی می‌شود (قاسمی جوبنه، نظری و ثنائی، ۲۰۱۸). همچنین مطالعات دیگر نشان می‌دهند بین ذهن‌آگاهی با افزایش رضایت زناشویی (بورپی و لانگر، ۲۰۰۵) و افزایش پاسخ‌های سازنده به استرس در روابط زوجها (بارنز، بروان، کروسمارک و راگ، ۲۰۰۷) همبستگی مثبت وجود دارد.

ذهن‌آگاهی شامل زندگی در زمان حال، آگاهی و هشیاری، توجه و نگرش غیرقضاوت گونه به رویدادهای

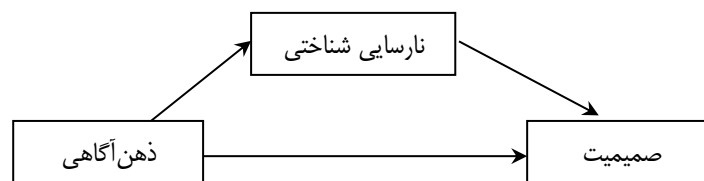
¹ marital intimacy

² mindfulness

³ cognitive failure

ذهن‌آگاهی بر رضایت زناشویی معنادار است و مهارت‌های ذهن‌آگاهی موجب بهبود رضایت زناشویی از طریق هوش هیجانی می‌شود (جهانیان، سپهری شاملو، ۱۳۹۶). یافته‌های پژوهشی دیگر نشان داد که ذهن‌آگاهی موجب فعال‌سازی و رشد ویژگی‌های مرتبط با رضایت زناشویی همچون ایمنی، امنیت و اثرات مثبت روانی می‌شود، در نتیجه ذهن‌آگاهی به عنوان عاملی در نظر گرفته می‌شود که موجب ارتقاء رابطه و دلبستگی سالم به همسر می‌شود (جونز و همکاران، ۲۰۱۱). همچنین یافته‌های پژوهشی دیگر نشان داد که یکی از اثرات غیرمستقیم ذهن‌آگاهی بر رضایت از رابطه زناشویی و به تبع آن صمیمیت زناشویی، از طریق نگرش غیرقضاوت گونه و پذیرش همسر است (کاپن و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین در پژوهش حاضر نیز نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن‌آگاهی و صمیمیت زناشویی سالمندان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و فرضیه‌های این پژوهش عبارت بودند: (۱) ذهن‌آگاهی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر مستقیم دارد، (۲) نارسایی شناختی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر مستقیم دارد، و (۳) ذهن‌آگاهی از طریق نقش میانجی نارسایی شناختی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر غیرمستقیم دارد. شکل (۱) مدل فرضی پژوهش را نشان می‌دهد.

ناراضایتی زناشویی (ارشدی، کازرونی، نیسی، ۱۳۹۳) همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های پژوهشی دیگر مشخص کرد که نارسایی شناختی و افسردگی می‌تواند به صورت مثبت و معنادار ناسازگاری زناشویی در سالمندان را پیش‌بینی کند (لاگانا و همکاران، ۲۰۱۱). افراد متأهل نیاز دارند تا در یک رابطه امن زناشویی، صمیمیت که شامل نزدیکی روان‌شناختی، احترام و مهر و محبت است را تجربه کنند (کالرا و همکاران، ۲۰۱۱)؛ اما پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که بیشتر مطالعات انجام‌شده در ارتباط با صمیمیت زناشویی مربوط به دوره‌های سنی جوانی و بزرگسالی است و پژوهش‌های کمی در ایران و حتی در خارج در ارتباط با صمیمیت زناشویی سالمندان انجام‌شده است. همچنین پژوهش‌های انجام‌شده در ارتباط با نقش نارسایی شناختی و به‌خصوص ذهن‌آگاهی در تبیین سازه‌های زناشویی در دوره سالمندی بسیار کم است. شایان ذکر است که پژوهش‌ها نشان داده است ذهن‌آگاهی علاوه بر اینکه به صورت مستقیم در تبیین کیفیت زندگی زناشویی نقش دارد، می‌تواند به صورت غیرمستقیم نیز از طریق سازه‌های روان‌شناختی بر کیفیت زندگی زناشویی اثر داشته باشد (جهانیان، سپهری شاملو، ۱۳۹۶؛ جونز و همکاران، ۲۰۱۱؛ کاپن و همکاران، ۲۰۱۸). به‌طور مثال یافته‌های یک پژوهش نشان داد که اثر مستقیم و غیرمستقیم

شکل ۱. مدل فرضی نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن‌آگاهی و صمیمیت زناشویی سالمندان

روش

طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

حداقل مربعات جزئی برای رسیدن به حداقل مقدار ضریب تعیین ۰/۱۰ در سطح معناداری ۰/۰۵، در سطح توان آماری ۰/۸۰ و بر اساس بیشترین مسیرهای موجود در یک مدل به سمت یک سازه خاص (یا تعداد متغیرهای مستقل) که در پژوهش حاضر دو مورد است، حداقل حجم نمونه ۹۰ نفر توصیه شده است (هیر و همکاران، ۲۰۱۷)، اما در پژوهش حاضر به منظور افزایش توان آماری آزمون و افزایش روایی بیرونی ۱۱۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری

طرح حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود و از روش تحلیل مسیر مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده شده است. قدرت پیش‌بینی مناسب، ماهیت اکتشافی و انعطاف‌پذیر بودن (به دلیل قابلیت کار بر روی نمونه‌های کم، داده‌های غیرنرمال، مدل‌های پیچیده) ویژگی‌های رویکرد حداقل مربعات جزئی است (هیر، هالت، رینگل و سارستد، ۲۰۱۷). جامعه آماری پژوهش حاضر شامل سالمندان شهر رشت در بهار ۱۳۹۶ است. در رویکرد

سالمدان انجام شد، پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۴ گزارش شد. پایایی نمره کلی این پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمده است.

فرم کوتاه پرسشنامه ذهن‌آگاهی فرایبورگ^۳. در پژوهش حاضر به منظور سنجش ذهن‌آگاهی از فرم کوتاه پرسشنامه ذهن‌آگاهی فرایبورگ که توسط والچ، بوچهدل، بوتمولر، کلینکنچت و اسپیمیدت (۲۰۰۶) طراحی شده، استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۱۴ گویه بود و از آزمودنی خواسته شد که بر روی مقیاس لیکرت از همیشه (۴) تا بندرت (۱) به سؤالات پاسخ دهد. شایان ذکر است عبارت شماره ۱۳، به صورت معکوس نمره‌گذاری گردید. حداقل نمره در این پرسشنامه ۱۴ و حداکثر ۵۶ بود. نمره بیشتر نشانگر ذهن‌آگاهی بالاتر است. در طی یک بررسی در داخل کشور، فرم کوتاه پرسشنامه ذهن‌آگاهی فرایبورگ توسط قاسمی جوبنه، عرب زاده، محمدعلی پور، جلیلی نیکو و محسن زاده (۱۳۹۴) ابتدا به فارسی ترجمه و سپس روایی و پایایی آن مورد بررسی قرار گرفت. روایی هم‌زمان با مقیاس‌های خودکنترلی ($r=0/69$) و تنظیم هیجانی ($r=0/68$) در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ مناسب گزارش شد. نتایج مدل تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که ساختار پرسشنامه برازش قابل قبولی با داده‌ها داشته و از روایی عاملی مطلوبی برخوردار است. همچنین پایایی محاسبه شده با استفاده از ضرایب به دست آمده برای آلفای کرونباخ ۰/۹۲، بتای ترتیبی ۰/۹۳ و پایایی بازآزمایی به فاصله چهار هفته ۰/۸۳ به دست آمد. پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ به دست آمده است.

روش اجرا

مراحل قانونی و کسب مجوز از دانشگاه گیلان گرفته شد. روش اجرای پژوهش به این ترتیب بود که پژوهشگر با مراجعه به مراکز عمومی شهر همچون پارک‌ها با ارائه توضیحاتی به افراد شرکت‌کننده در ارتباط با هدف از اجرای پرسشنامه، از آن‌ها خواست که به همه سؤالات پرسشنامه صادقانه پاسخ دهند و اگر سؤالی داشتند از پژوهشگر بپرسند. همچنین به صورت شفاهی به آن‌ها اطمینان داده شد که این پرسشنامه‌ها صرفاً برای مقاصد پژوهشی تهیه شده است و پاسخ‌هایشان به طور کامل

داوطلبانه انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به مطالعه عبارت بودند از (۱) عدم ابتلا به اختلالات روان‌شناختی، (۲) نداشتن سابقه طلاق، و (۳) داشتن حداقل سطح تحصیلات ابتدایی. ملاک‌های خروج از مطالعه نیز عبارت بودند از (۱) عدم علاقه فرد به تکمیل پرسشنامه‌ها، و (۲) تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۷۲/۷۳ با انحراف معیار ۱/۷۳ بود. ۲۷ نفر از شرکت‌کنندگان دارای سطح تحصیلات زیر دیپلم (۲۳/۶ درصد)، ۵۶ نفر دارای سطح تحصیلات دیپلم (۵۰/۹ درصد) و ۲۸ نفر دارای سطح تحصیلات بالاتر از دیپلم (۲۵/۵ درصد) بودند.

ابزار

مقیاس صمیمیت زناشویی^۱. این مقیاس توسط تامپسون و والکر (۱۹۹۳)، نقل از ثنائی، (۱۳۷۹) ساخته شده که ۱۷ سؤال دارد و برای سنجیدن میزان صمیمیت زوجها تنظیم شده است. دامنه نمرات هر سؤال بین ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) تغییر می‌کند که نمره بالاتر نشانه صمیمیت بیشتر است. روایی و پایایی مقیاس صمیمیت زناشویی در پژوهشی توسط اعتمادی، نوایی‌نژاد، احمد و فرزاد (۱۳۸۵) مورد بررسی قرار گرفت. به منظور تعیین روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار ۱۵ استاد مشاوره و ۱۵ زن و شوهر جهت قرار گرفت و روایی محتوایی آن تأیید شد. همچنین ضریب کلی پایایی پرسشنامه نیز با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ به دست آمد و محاسبه ضریب پایایی با حذف تک‌تک سؤالات نیز نشان داد که حذف هیچ از سؤالات تأثیر محسوسی در ضریب پایایی ندارد. پایایی این مقیاس در پژوهش حاضر با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمده است.

پرسشنامه نارسایی شناختی^۲.

پرسشنامه نارسایی شناختی ۲۵ ماده دارد که توسط برودبنت و همکاران (۱۹۸۲) طراحی شده است و آزمودنی به این ماده‌ها به صورت یک مقیاس پنج‌درجه‌ای (از هرگز تا همیشه) پاسخ می‌دهد. این پرسشنامه چهار به نام‌های حواس‌پرتی، مشکلات مربوط به حافظه، اشتباهات سهوی و عدم یادآوری اسامی دارد که با جمع این مؤلفه‌ها می‌توان نمره کل نارسایی شناختی را به دست آورد و نمره بالاتر نشانگر نارسایی شناختی بیشتر است. در پژوهشی که در ایران توسط ابولقاسمی و کیامرثی (۱۳۸۸) بر روی جمعیت آماری

¹ Marital Intimacy Scale

² Cognitive Failures Questionnaire

³ Freiburg Mindfulness Inventory- Short Form

یافته‌ها

در جدول ۱ اطلاعات توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

محرمانه خواهد ماند، بدین ترتیب افراد با رضایت آگاهانه در پژوهش شرکت کردند. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و SmartPLS نسخه ۲ و به شیوه تحلیل مسیر مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی تحلیل شدند.

جدول ۱

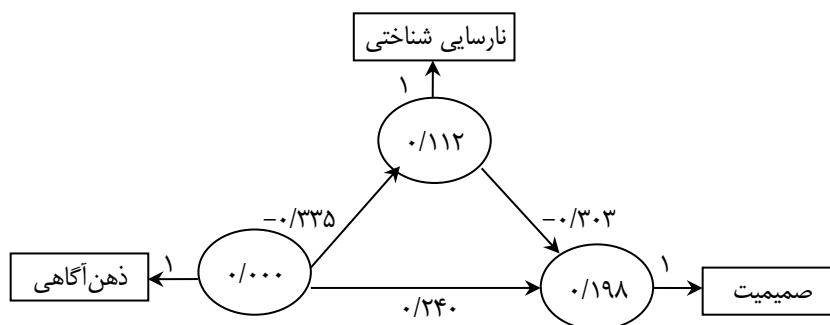
ماتریس ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیر	M	SD	کجی	کشیدگی	۱	۲	۳
۱. صمیمیت زناشویی	۶۰/۱۳	۸/۵۶	-۰/۳۵	۰/۴۵	۱		
۲. نارسایی شناختی	۴۹/۰۱	۴/۵۴	۰/۷۲	۱/۹۲	-۰/۳۸**	۱	
۳. ذهن آگاهی	۳۴/۲۱	۳/۷۵	-۰/۰۱	۰/۳۴	۰/۳۴**	-۰/۳۳**	۱

**P>۰/۰۱

اندازه رابطه خطی با همدیگر دارند و هر این شاخص نزدیک به ۱ باشد، میزان هم خطی کمتر است. در پژوهش حاضر مقدار این شاخص ۰/۸۸ به دست آمده است، بنابراین هم خطی نسبتاً مناسبی برقرار است. شکل ۲، ضرایب مسیر و ضریب تعیین مدل را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص است، بین متغیرهای پیش‌بین (ذهن آگاهی)، میانجی (نارسایی شناختی) و ملاک (صمیمیت زناشویی) در سطح ۰/۰۱ همبستگی معنادار به دست آمده است. یکی از پیش‌فرض‌های مهم در مدل‌های پیش‌بینی، شاخص تحمل است که نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین تا چه

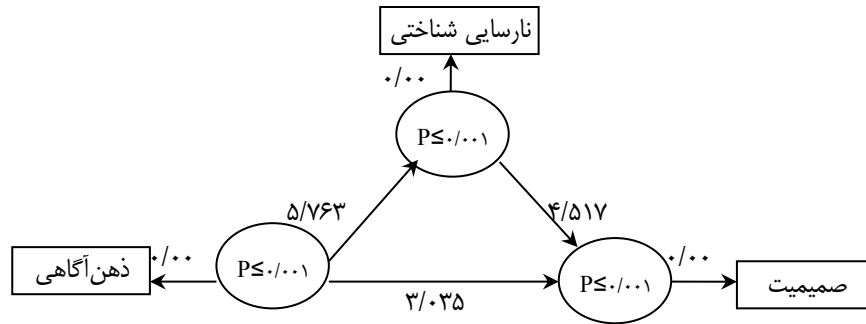

شکل ۲. شکل ضرایب مسیر و تعیین مدل

بودن مدل در پیش‌بینی متغیر وابسته است و مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشانگر تناسب ضعیف، متوسط و بزرگ مدل در پیش‌بینی است (هیر و همکاران، ۲۰۱۷). در پژوهش حاضر میزان Q^2 برابر با ۰/۱۱ شده است که می‌توان استنباط کرد تناسب مدل در پیش‌بینی متغیر وابسته نزدیک به متوسط است. شکل ۳ اطلاعات مربوط به قدر مطلق معناداری ضرایب (t-value) که با استفاده از آزمون بوت استرپ انجام شده را نشان می‌دهد.

شکل ۲ نشان می‌دهد که ۰/۱۹۸ واریانس صمیمیت زناشویی توسط ذهن آگاهی و نارسایی شناختی تبیین می‌شود ($f^2 = 0.198$). اثر مستقیم ذهن آگاهی بر صمیمیت زناشویی ۰/۲۴۰ و اثر مستقیم نارسایی شناختی بر صمیمیت زناشویی -۰/۳۰۳ است؛ این بدین معنی است که با افزایش ذهن آگاهی و کاهش نارسایی شناختی میزان صمیمیت زناشویی افزایش پیدا می‌کند. یکی دیگر از شاخص برآزش مدل ساختاری، ارزش Q^2 استون-گیسر^۱ است که اگر مقدار آن بیشتر از صفر باشد نشانگر متناسب

^۱ Stone-Geisser's Q2 value

شکل ۳. نمودار معناداری ضرایب (t-value)

سطح ۰/۰۱ معنادار محسوب می‌شوند. جدول ۲، مسیرهای مستقیم و معناداری آن‌ها را نشان می‌دهد.

شکل ۲ نشان می‌دهد که مقدار t محاسبه شده برای تمامی ضرایب مسیر بزرگ‌تر از ۲/۵۸ است و بنابراین در

جدول ۲

ضرایب‌های مسیر متغیرهای پژوهش

معناداری	آماره t	ضریب مسیر	متغیر
$P \leq 0.01$	۳/۰۳۵	۰/۲۴۰	ذهن‌آگاهی ← صمیمیت زناشویی
$P \leq 0.01$	۴/۵۱۷	-۰/۳۰۳	نارسایی شناختی ← صمیمیت زناشویی
$P \leq 0.01$	۵/۷۶۳	-۰/۳۳۵	ذهن‌آگاهی ← نارسایی شناختی

که توسط کریستوفر پریچر طراحی شده است و به‌صورت اینترنتی قابل دسترسی است، استفاده شده و یافته‌ها در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۲ نشان می‌دهد که تمامی مسیرهای مستقیم در مدل در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشند. به‌منظور اثر معناداری مسیر غیرمستقیم از آزمون سوبل استفاده شد. در پژوهش حاضر جهت محاسبه آزمون سوبل از ماشین حساب ویژه‌ای

جدول ۳

نتایج آزمون سوبل برای معناداری مسیر غیرمستقیم

معناداری	خطای استاندارد	آماره آزمون سوبل	ضریب مسیر	متغیر
$P \leq 0.01$	۰/۰۹	۲/۴۶	۰/۱۰	ذهن‌آگاهی ← نارسایی شناختی ← صمیمیت زناشویی

سالمدان بود و یافته‌ها نشان داد که ذهن‌آگاهی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با نقش میانجی نارسایی شناختی می‌تواند صمیمیت زناشویی را پیش‌بینی نماید.

فرضیه اول این مطالعه مبنی بر اینکه ذهن‌آگاهی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر مستقیم دارد، تأیید شد که با سایر مطالعات انجام‌شده که نشان داده‌اند بین ذهن‌آگاهی با رضایت زناشویی، روابط ایمن در زندگی زناشویی، سازگاری زناشویی، کاهش فرسودگی زناشویی و به‌طورکلی کیفیت زندگی زناشویی ارتباط معنادار وجود دارد، همسویی دارد (بارنز و همکاران، ۲۰۰۷؛ بورپی و

جدول ۳ نشان می‌دهد که اثر غیرمستقیم ذهن‌آگاهی بر صمیمیت زناشویی با میانجی‌گری نارسایی شناختی برابر با ۰/۱ است و آماره آزمون سوبل برابر با ۲/۴۶ با خطای استاندارد ۰/۰۹ در سطح ۰/۰۱ معنادار گزارش شده است. که نشانگر معناداری مسیر غیرمستقیم مدل پژوهش است. بنابراین نارسایی شناختی بین ذهن‌آگاهی و صمیمیت زناشویی نقش میانجی دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی نارسایی شناختی در ارتباط بین ذهن‌آگاهی و صمیمیت زناشویی

فرضیه دوم این مطالعه مبنی بر اینکه نارسایی شناختی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر مستقیم دارد، تأیید شد که با نتایج سایر مطالعات انجام‌شده در ارتباط با نقش منفی نارسایی شناختی در تبیین کیفیت زندگی زناشویی همسویی دارد (لاگانا و همکاران، ۲۰۱۱؛ گاراند و همکاران، ۲۰۰۷؛ عباسی و همکاران، ۱۳۹۷؛ ارشدی و همکاران، ۱۳۹۳). سالمندانی که درگیر نارسایی‌های شناختی هستند، در انجام تکالیف زندگی روزمره دچار درماندگی می‌شوند و آشفتگی‌های هیجانی و ناراضی‌تری را گزارش می‌کنند (پاین و اسپنچ، ۲۰۱۴؛ مجیا-آرانگو و همکاران، ۲۰۰۷). به عبارت دیگر نارسایی‌های شناختی باعث افزایش آسیب‌پذیری فرد در انجام تکالیف زندگی روزمره می‌شود و به تبع آن زندگی زناشویی سالمندان نیز به صورت منفی می‌تواند تحت تأثیر قرار گیرد. بنابراین یکی از تبیین‌های احتمالی در ارتباط با نقش منفی نارسایی شناختی در تبیین صمیمیت زناشویی سالمندان این است که نارسایی شناختی از طریق افزایش آسیب‌پذیری روان‌شناختی موجب ناسازگاری‌های زناشویی می‌شود که به تبع آن صمیمیت زناشویی زوجها نیز کاهش می‌یابد. رابطه زناشویی یک رابطه منحصر به فرد محسوب می‌شود و نیازمند توجه زن و شوهر به یکدیگر و رابطه زناشویی‌شان است. از سوی دیگر نارسایی شناختی مانع از توجه کافی به ارتباط زناشویی می‌شود و فرد نمی‌تواند از عهده مسئولیت و نقش‌های خود در زندگی زناشویی برآید، در نتیجه از صمیمیت و نزدیکی بین زن و شوهر کاسته می‌شود (عباسی و همکاران، ۱۳۹۷؛ ژو، توماس و امبرسون، ۲۰۱۵).

همچنین فرضیه سوم این مطالعه مبنی بر اینکه ذهن‌آگاهی از طریق نقش میانجی نارسایی شناختی بر صمیمیت زناشویی سالمندان اثر غیرمستقیم دارد، تأیید شد که با سایر پژوهش‌های انجام شده که نشان داده‌اند که ذهن‌آگاهی می‌تواند به صورت غیرمستقیم و از طریق اثرگذاری بر سازه‌هایی همچون هوش هیجانی (جهانیان و سپهری شاملو، ۱۳۹۶)، دل‌بستگی (جونز و همکاران، ۲۰۱۱) و پذیرش (کاپن و همکاران، ۲۰۱۸) بر کیفیت زندگی زناشویی اثرگذار باشد، همسویی دارد. در اکثر تعاریف مرتبط با ذهن‌آگاهی تأکید شده است که ذهن‌آگاهی شامل توجهی هدفمند است که موجب افزایش آگاهی و هشیاری فرد نسبت به دنیای درون و محیط بیرونی می‌شود (بروان و رایان، ۲۰۰۳). وقتی فرد از ویژگی‌هایی همچون توجه و

لانگر، ۲۰۰۵؛ قاسمی جوبنه و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین افراد برخوردار از ذهن‌آگاهی علاوه بر اینکه در زندگی فردی عملکرد مطلوب‌تری دارند و سلامتی و بهزیستی بالاتری را گزارش می‌کنند (کنگ و همکاران، ۲۰۱۱)، در زندگی زناشویی و در ارتباط با همسر نیز احساس رضایت می‌کنند و بر اساس یافته پژوهش حاضر صمیمیت زناشویی بیشتری را تجربه می‌کنند. به طور اخص پژوهش‌های قبلی تأیید کرده‌اند که ارتباط مثبت و معنادار بین ذهن‌آگاهی با عملکرد شناختی، کیفیت زندگی و سلامت روان سالمندان وجود دارد (لانز و همکاران، ۲۰۱۴؛ فنگ و همکاران، ۲۰۱۴) و در پژوهش حاضر نقش مثبت ذهن‌آگاهی در تبیین صمیمیت زناشویی سالمندان تأیید شد. بر اساس یافته‌های بارنز و همکاران (۲۰۰۷) و بورپی و لانگر (۲۰۰۵) می‌توان یافته‌های پژوهش حاضر را این‌طور تبیین کرد که ذهن‌آگاهی با افزایش شادکامی و سلامت عمومی همراه است و بین ذهن‌آگاهی با استرس‌های زناشویی و آشفتگی‌های هیجانی در ارتباطات زناشویی ارتباط منفی وجود دارد. بنابراین افراد ذهن‌آگاه چون از لحاظ هیجانی و روان‌شناختی در شرایط مطلوب‌تری قرار دارند، به تبع آن در زندگی زناشویی و در ارتباط با همسر نیز عملکرد مطلوب‌تری دارند، به نیازهای شریک زندگی توجه می‌کنند و صمیمیت زناشویی را تجربه می‌کنند. در واقع صمیمیت زناشویی در بستری از روابط ایمن و صلح‌آمیز رخ می‌دهد و نیازمند برخورداری افراد متأهل از بهزیستی ذهنی است، بنابراین به نظر می‌رسد ذهن‌آگاهی چون موجب امنیت هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی می‌گردد شرایط لازم برای تجربه روابط صمیمانه بین زوجها را مهیا می‌کند. زندگی در زمان حال، پذیرش، صبر و برخورد غیرواکنشی به رویدادها از جمله بنیان‌های مطرح ذهن‌آگاهی است (جونز و همکاران، ۲۰۱۱؛ کنگ و همکاران، ۲۰۱۱). این ویژگی‌ها به خصوص در دوره سالمندی باعث می‌شود که سالمندان بهتر بتوانند شریک زندگی‌شان که به دلیل کهولت سن درگیر بیماری و ناتوانی هستند، درک و تحمل کنند. همچنین زندگی در زمان حال باعث می‌شود فرد کمتر درگیر گذشته و آینده باشد و به احتمال کمتری به مقایسه شرایط موجود با ایدئال‌های ذهنی بپردازد در نتیجه فرد در زندگی زناشویی نیز انتظارات غیرواقع‌بینانه کمتری بروز می‌دهد که با افزایش سازگاری و به تبع آن صمیمیت مرتبط است (قاسمی جوبنه و همکاران، ۲۰۱۸).

خواب و خودکارآمدی تعارض کار-خانواده. *مجله علوم رفتاری*، ۱(۴)، ۳۰۵-۲۹۵.

اعتمادی، ع.، نوایی نژاد، ش.، احمدی، س.، و فرزاد، و. (۱۳۸۵). بررسی تأثیر زوج‌درمانی به شیوه ایماگوتراپی بر افزایش صمیمیت زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در شهر اصفهان. *پژوهش‌های مشاوره*، ۵(۱۹)، ۲۲-۹.

ثنائی، ب. (۱۳۷۹). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: بعثت.

جهانیان، م.، و سپهری شاملو، ز. (۱۳۹۶). تأثیر ذهن‌آگاهی بر رضایت زناشویی: با میانجیگری هوش هیجانی. *روان پرستاری*، ۵(۳)، ۱-۶.

عباسی، م.، درگاهی، ش.، و قاسمی جوبنه، ر. (۱۳۹۷). نقش نارسایی شناختی و نارسایی هیجانی در تعارضات زناشویی زنان در معرض طلاق. *مجله دانشگاه علوم پزشکی شهکرد*، ۲۰(۱)، ۱-۶.

قاسمی جوبنه، ر.، عرب زاده، م.، جلیلی نیکو، س.، محمدعلی پور، ز.، و محسن زاده، ف. (۱۳۹۴). بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی فرم کوتاه پرسشنامه ذهن‌آگاهی فرایبورگ. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۴(۲)، ۱۵۰-۱۳۷.

Abbasi, M., Dargahi, S., & Ghasemi Jobaneh, R. (2018). The role of cognitive failure and alexithymia in marital conflicts of women who apply for divorce. *Journal of Shahrekord University of Medical Sciences*, 20(1), 1-6. [Persian]

Abolghasemi, A., & Kiamarsi, A. (2009). The Relationship between Metacognition and Cognitive Failures in the Elderly. *Advances in Cognitive Sciences*, 11(1), 8-15. [Persian]

Arshadi, N., Kazerouni, F., & Neisi, A. (2015). The relationship of work-family conflict with overall health, workplace cognitive failure, and marital satisfaction: The moderating role of sleep quality and work-family conflict self-efficacy. *International Journal of Behavioral Sciences*, 8(4), 295-305. [Persian]

Barnes, S., Brown, K.W., Krusemark, E., & Rogge, W. (2007). The role of mindfulness in satisfaction and responses to relationship stress. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33(4), 482-500.

Broadbent, D.E., Cooper, P.J., Fitzgerald, P.F., & Parke, K.R. (1982). The cognitive failures questionnaire (CFQ) and its correlates. *British Journal of Clinical Psychology*, 21(1), 1-16.

آگاهی برخوردار باشد در نتیجه عملکرد سازنده‌تری به لحاظ شناختی از خود بروز می‌دهد و به تبع آن کیفیت زندگی روزانه افزایش پیدا می‌کند (کنگ و همکاران، ۲۰۱۱). نارسایی شناختی موجب بی‌توجهی یا کم‌توجهی فرد نسبت به وظایف زندگی روزمره می‌شود، اما ذهن‌آگاهی که شامل توجه یا تمرکز همراه با آگاهی نسبت به تجربه‌ها است (بروان و رایان، ۲۰۰۳)، موجب می‌شود فرد به لحاظ شناختی عملکرد سازنده‌تری از خود بروز دهد، در نتیجه در حیطه‌های مختلف زندگی همچون زندگی بین‌فردی و در ارتباط با همسر نیز رضایت‌مندی بیشتری تجربه کند.

بنابراین بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر نتیجه‌گیری می‌شود که ذهن‌آگاهی به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق اثر منفی که بر نارسایی شناختی دارد، می‌تواند به صورت مثبت موجب صمیمیت زناشویی سالمندان شود. این پژوهش بر روی جمعیت آماری سالمندان شهر رشت صورت گرفته است و باید در تعمیم یافته‌ها به سایر گروه‌های سنی همچون جوانان احتیاط کرد. پیشنهاد می‌شود که در ارتباط با سایر عوامل روان‌شناختی مؤثر بر کیفیت زندگی زناشویی زوج‌های سالمند پژوهش‌های بیشتری انجام شود تا شناخت جامع‌تری حاصل گردد. همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان دوره‌هایی مبتنی بر یادگیری اصول و مهارت‌های ذهن‌آگاهی برای سالمندان برگزار کرد تا از رشد نارسایی‌ها و مشکلات شناختی در آنها پیشگیری شود و کیفیت زندگی زناشویی آنها افزایش پیدا کند. در واقع با آموزش مهارت‌های ذهن‌آگاهی می‌توان هم به صورت مثبت بر توانمندی شناختی سالمندان اثر گذاشت و کیفیت رابطه زناشویی آنان را ارتقاء داد.

سپاسگزاری

از سالمندان شرکت‌کننده در این پژوهش، تشکر و قدرانی می‌گردد.

منابع

ابولقاسمی، ع.، و کیامرثی، آ. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین فراشناخت و نارسایی‌های شناختی در سالمندان. *تازه‌های علوم شناختی*، ۱۱(۱)، ۱۵-۸.

ارشدی، ن.، کازرونی عقیفون، ف.، و نیسی، ع. (۱۳۹۳). رابطه تعارض کار-خانواده با سلامت کلی، نارسایی شناختی در محیط کار و رضایت زناشویی: نقش تعدیل‌کننده کیفیت

- Brown, K. W., & Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: mindfulness and its role in psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 84*(4), 822-848.
- Burpee, L.C., & Langer, E.J. (2005). Mindfulness and Marital Satisfaction. *Journal of Adult Development, 12*(1), 1- 8.
- Chiesa, A., Calati, R., & Serretti, A. (2011). Does mindfulness training improve cognitive abilities? A systematic review of neuropsychological findings. *Clinical Psychology Review, 31*(3), 449-464.
- Etemadi, O., Navabinejad, S., Ahmadi, S., & Farzad, V. (2006). The effect of couple therapy with imagotherapy method on increasing the intimacy of couples referring to counseling centers in Isfahan. *Journal of Counseling Research, 5*(19), 9-22. [Persian]
- Feng, L., Ng, X.T., Yap, P., Li, J., Lee, T.S, Hakansson, K., ... Ng, T.P. (2014). Marital Status and Cognitive Impairment among Community-Dwelling Chinese Older Adults: The Role of Gender and Social Engagement. *Dementia and Geriatric Cognitive Disorders Extra, 4*(3), 375-84.
- Fouk, M.A., Ingersoll-Dayton, B., Kavanagh, J., Robinson, E., & Kales, H.C. (2014). Mindfulness-based cognitive therapy with older adults: an exploratory study. *Journal of Gerontological Social Work, 57*(5), 498-520.
- Jahanian, M., & Sepehri Shamloo, Z. (2017). The Effect of Mindfulness on Marital Satisfaction: Emotional Intelligence as a Mediation. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing, 5*(3), 1-6. [Persian]
- Garand, L., Dew, M.A., Urda, B., Lingler, J.H., Dekosky, S.T., & Reynolds, C.F. (2007). Marital quality in the context of mild cognitive impairment. *Western Journal of Nursing Research, 29*(8), 976-92.
- Ghasemi Jobaneh, R., Arab Zadeh, M., Jalili Nikoo, S., Mohammad Alipoor, Z., & Mohsenzadeh, F. (2015). Survey the Validity and Reliability of the Persian Version of Short Form of Freiburg Mindfulness Inventory. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences, 14*(2), 137-150. [Persian]
- Ghasemi Jobaneh, R., Nazari, A., & Sanai Zaker, B. (2018). The effect of mindfulness training on reducing couple burnout of addict's wife. *Journal of Research & Health, 8*(6), 506- 512.
- Greeff, A.P., & Malherbe, H.L. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex & Marital Therapy, 27*(3), 247-57.
- Greeson, G. (2009). Mindfulness Research Update: 2008. *Complementary health practice review, 14*(1), 10-18.
- Hair, J.F., Hult, G.T.M., Ringle, C.M., & Sarstedt, M. (2017). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Second Edition .Thousand Oaks, California: Sage Publications
- Holland, K. J., Lee, J. W., Marshak, H. H., & Martin, L. R. (2016). Spiritual Intimacy, Marital Intimacy, and Physical/Psychological Well-Being: Spiritual Meaning as a Mediator. *Psychology of Religion and Spirituality, 8*(3), 218-227.
- Jones, K., Welton, S., Oliver, T., & Thoburn, J. (2011). Mindfulness, Spousal Attachment, and Marital Satisfaction: A Mediated Model. *The Family Journal, 19*(4), 1-5.
- Kalra, G., Subramanyam, A., & Pinto, C. (2011). Sexuality: Desire, activity and intimacy in the elderly. *Indian Journal of Psychiatry, 53*(4), 300-306.
- Kappen, G., Karremans, J., Burk, W., & Buyukcan-Tetik, A. (2018). On the Association Between Mindfulness and Romantic Relationship Satisfaction: the Role of Partner Acceptance. *Mindfulness (NY), 9*(5), 1543-1556.
- Keng, S., Smoski, M., & Robins, C. (2011). Effects of Mindfulness on Psychological Health: A Review of Empirical Studies. *Clinical Psychology Review, 31*(6), 1041-1056.
- Lagana, L., Spellman, T., Wakefield, J., & Oliver, T. (2011). Ethnic Minority Status, Depression, and Cognitive Failures in Relation to Marital Adjustment in Ethnically Diverse Older Women. *Clinical Gerontologist, 34*(3), 173-189.
- Lenze, E.J., Hickman, S., Hershey, T., Wendleton, L., Ly, K., Dixon, D., ... & Wetherell, J.L. (2014). Mindfulness-based stress reduction for older adults with worry symptoms and co-occurring cognitive

- dysfunction. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 29(10), 991-1000.
- Mejia-Arango, S., Miguel-Jaimes, A., Villa, A., Ruiz-Arregui, L., & Gutierrez-Robledo, L.M. (2007). Cognitive impairment and associated factors in older adults in Mexico. *Salud Publication Mexico*, 49(4), 475-81.
- Payne, T., & Schnapp, M. (2014). The Relationship between Negative Affect and Reported Cognitive Failures. *Depression Research and Treatment*, 1, 1-7.
- Sanai, B. (2000). *Family and Marriage Measurement Scales*. Tehran: Besat. [Persian]
- Walach, H., Buchheld, N., Butenmuller, V., Kleinknecht, N., & Schmidt, S. (2006). Measuring mindfulness - The Freiburg mindfulness inventory (FMI). *Personality and Individual Differences*, 40, 1543-1555.
- Xu, M., Thomas, P., & Umberson, D. (2015). Marital Quality and Cognitive Limitations in Late Life. *The journals of gerontology*, 71(1), 165-176.
- Zerach, G., Anat, B.D., Solomon, Z., & Heruti, R. (2010). Posttraumatic symptoms, marital intimacy, dyadic adjustment, and sexual satisfaction among ex-prisoners of war. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(8), 2739-49.